

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди
Совединин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

1969 ч.
НОВАРЬ

11

ВТОРНИК
№ 265 (8111)

Өртөз 2 көп

ХНФ-ниң болгаш Мурнуу Вьетнам Республиканың РТЧ-ның төлөөлери-биле СЭКП ТК-га чүректин ханызындан ужуражышкын

Мурнуу Вьетнам хостаарының Национал фронтунун болгаш Мурнуу Вьетнам республиканың революстур Тур чазаның төлөөлери-биле ужуражышкын ноябрь 7-де СЭКП ТК-га болган. Ужуражышкыга совет талалы: СЭКП ТК-ның Чингиз секретари Л. И. Брежнев, СЭКП ТК-ның Политбюро кезигүү, ССР-ниң Дээди Совединин Президиумунун Даргазы Н. В. Подгорный, СЭКП ТК-ның секретари Б. Н.

Повомарев; вьетнам талалы: Мурнуу Вьетнам хостаарының Национал фронтунун Топ Комитетинин Президиумунун Даргазы болгаш Мурнуу Вьетнам республиканың революстур Тур чазаның Консультативтик Чөвүлелинин Даргазы доктор Нгуен Хуу Тхо, Революстур Тур чазактын Даргазының оралакчызы Нгуен Доа, Хосталганың национал фронтунун Топ Комитетинин секретариатынын кезигүү Хо Суан Сон, Хосталганың Национал фронтунун Топ Комитетинин кезигүү, Революстур Тур чазактын Дашкыны херектер милестринин оралакчызы Ле Куанг Чань, Хосталганың Национал фронтунун Топ Комитетинин кезигүү Ле Ван Хуань, Хосталганың Национал фронтунун Топ Комитетинин кезигүү, Мурнуу Вьетнам республиканың ССР-де элчини Даг Куанг Минь олурушкан.

Беседа үеинде маалымат мурнуу-вьетнам уластан келген төлөөлөр америк империализмге удуз демиселге Мурнуу Вьетнамның патриоттары чедикшиктеринин дугайын чуугаалаан. Бодунун чуртун хостаарының херээн атынга чедирер даш мурнуу-вьетнам улустун чайгыш чок шиптирелин төлөөлөриниң башкыны доктор Нгуен Хуу Тхо аңаалап демдеглээн.

Мурнуу-вьетнам патриоттарының шыңчы демиселинге рөгүтүн турар бүгү талаант болгаш ажыктыг дугааламчы, демократ даш, Хосталганың Национал фронтунун Топ Комитетинин Президиумунун, Мурнуу Вьетнамның революстур Тур чазаның болгаш чонунун өмүрүзүндө СЭКП ТК-га, Совет чазакка болгаш совет улуска чүректин ханызындан өөрүп четтиришкенин төлөөлөр илгерилээн.

Америк империализмниң агрессивизмге удуз үр үенин дүргүзүлдү арас-мадыралыг демиселге Мурнуу Вьетнамның патриоттары чедикшиктеринин дугайын чуугаалаан. Бодунун чуртун хостаарының херээн атынга чедирер даш мурнуу-вьетнам улустун чайгыш чок шиптирелин төлөөлөриниң башкыны доктор Нгуен Хуу Тхо аңаалап демдеглээн. Хосталганың Национал фронтунун болгаш Революстур Тур чазактын он пункттан тургустунган программасы совет улус бурун-биле дегин, ону вьетнам айткырыгын политика талашы-биле чөптү шиптирелерин боттүт үндешин деп санап турар. АКСН-тың болгаш он чал-чаларының шериглерин Мурнуу Вьетнамдан бурун-биле болгаш калдык-даа негелделер чокка үндүрер. Мурнуу Вьетнамның улустун үндешин национал эргелерин болгаш куул-соруун хандырып мурнуу-вьетнам улустун салым-чосу богу шиптирелерин эрген вьетнам улуска бээр даш Совет Эвилели шиптирелерин биле туруп турар.

Ужуражышкын бот-боттарын бурун билтиринин болгаш ажы-дуума найырадын байлыгына эркин.

КОМСОМОЛ ӨӨРЕДИЛГЕЗИНЧЕ ПАРТИЙЖИ КИЧЭЭНГЕИ

Комсомолдун политиктиг чырыдышыны—марксисч-ленинчи теорияны өөрениринге аныктары хаара тудар, оларның политиктиг болгаш куш-анылчы идеологиянын бедидер даштиг чепсек. Партияның чугула документилери: «Владимир Ильич Ленинниң төртүтүнгөн хунунден бээр 100 чыл болур онга белеткеп дугайында», «ВЛКСМ-ниң 50 чылы болгаш аныктарының коммунисттик кижизидилгезинин сорулгаларының дугайында» СЭКП ТК-ның докталдарында аныктарының коммунисттик кижизидилгезинин айткырыгын ханы аналгызган. Комсомол өөредилгезинин идеологиянын бедидер, ону организастаарын сайыраггайыдыра партия организасталарының чугула сорулгалары. Оларның онза кичээниг салыр амылдарының бирээзи ол.

Ленинчи номиналды өөрениринче Тываның комсомолчуларының, аныктарының чүткүлү өскөн. 1969—1970 өөредилге чылында ВЛКСМ ТК-ның сүмезинге дүштүр политиктиг чырыдышынын организастаар талазы-биле организастыг ажылдар кылдырган. 388 политбөлүмдө 10359 кижини хаара туткан. Хундаскы школаларының 3348 өөреникчилеринге «Бистик ленинчи комсомолуус» деп тозан үш бөлүмүнү организастаан.

«В. И. Ленинниң намдары», «Партия дугайында беседалар», «Бистик ленинчи комсомолуус» деп политбөлүмнөр республикада непертээн. В. И. Ленинниң намдарын өөренип бөлүмнөр эртен өөредилге чылында 11 турган болза, ам 85 четкен. Хей политбөлүмнөр, политклубтар, ленинчи момулгалар, лекторийлер, улусчу университеттер амылдап турган, оларда чус-чус аныктары хаара туткан.

ВЛКСМ ТК-ның XI пленумунун шиптириниң өзүгара организастаан Бүгү-эвилелин ленинчи зачеде аныктарының политиктиг өөредилгезинин бир ховири. Ам ленинчи зачетчү эң сөөлүгү үшкү үе-чазаның идеологияны кирип, аныктар Ильичинин чамдык чогаалдарын тус-тус бөлүндө өөренип турар. Кызыл хоорайның комсомол организасталары 247 консультатив болуп тургускан. Барыны-Хемчин, Бай-Тайга, Өвүр, Чөөн-Хемчин болгаш өске-даа районда 2,5 муң ажыг оолдар, кыстар В. И. Ленинниң амыл-амыдыралын агитаторларда өөренип турар.

«Сут-Хөл» совхозта Ч. Ондар секретарьлаан комсомол комитети бүгү комсомолчуларын ленинчи зачетта хаара туткан. Бизда комсомол эге организасталары политиктиг чырыдышынын кичээлдерин организастыг эгелээн. Кичээлдер уткашыны, билим демиселге дашкы талаа. Комсомол комитети бистик чырыдыш чогаалдарын өөрениринин планын тургускан, шыңгар пропагандастер ленинчи зачетту эртеринер комиссияны шипил алган. Мындагы чикентерин Барыны-Хемчин районуну «Большевик», Чөөн-Хемчинниң «Искра», Ленин аттыг колхозтарда, Улуг-Хемде «Куш-Амалдык хостуу», «Торгалыг», «УТКА 25 чылы» совхозтарда комсомол организасталарында көргүзүп болур.

Аныктарының чылында-ла өзүр олар политиктиг белеткелинге, теоретиктиг дегинилге партияны удузтулга улуг рольдугу. Пралагандистериниң шипил алырынга СЭКП-ниң Кызыл хоорайноу идеологияны дуулаан. Хоорайда комсомолдун политиктиг өөредилгезинде коммунист-пропагандистериниң үштүн ийизи тускай эртенчилер болгаш удузтулчу амылдарылар. Республикда комсомолдун политиктиг чырыдышынын систематизация 404 пропагандастер бар. Оларның 158-зи коммунисттер болуп турар.

Ыңчалзаком комсомолдун политиктиг чырыдышынын чыныгы чөптөстөр барын демдеглээр херек. Бай-Тайга, Өвүр, Танды, Тас-Хем райондарда тус-тузунда 500-600 херек комсомолчулар болгаш аныктар өөредилгезиниң азы-буру ховирлеринде хаара туттунмаан. Каз-Хем районуну «Октябрь 14 чылы», «Коммунизмге орун» колхозтарда, «Бурунгаар», «Кызыл туу» совхозтарда өөредилге октябрь 20-де эгелээн. Чамдык комсомол организасталарының харысалга чогунаан В. И. Ленинниң амылдарын өөренип кирбээн комсомолчулар Бин-Хемде база хей.

Мындагы чөптөстериң чайладыр хемчеглерин алыры чер-черде партия, комсомол организасталарының сонгаарладыг болбас хулалгызган. Чаз өөредилге чылында комсомол өөредилгезинде пропагандастериниң үштүн бири эң баштай-ла амылдап эгелээн. Партия организасталары мону өөренип көөр, пропагандастерге хун буруда дуза чедирер хулалгызган. Семинлар организастаарына, дыңкычлары өөредилге номнары болгаш көргүзүп материалдары-биле хандырылган, пропагандастериниң дүрүмүзүгүн солгустууларына дуулаар херек.

Комсомолдун политиктиг чырыдышынын партияны удузтулган кышталдыр, аныктар өөредилгезинин дугайында айткырыгын хуралдарга чуугаалаан, хүлэсп алган шиптиринин күчүлүгүн хынаар ужурулуг. Ам, республиканың чус-чус оолдар, кыстары ленинчи зачетту дууларына белетинип турар үеде, партияны удузтулчулар болгаш сурагылыг хоочун кижилер аныктар-биле ужуражыглар организасталарының чүткүлүгүн улам набытар херек.

В. И. Ленинниң төртүтүнгөн хунунден бээр 100 чыл онга чедир каш-ла ай аркан. Бу үениң иштинде комсомолчулар болгаш аныктар күженишкенин, солун ажыл-херекти кылыралар. Олар, кыстар боттарының мурнуна салдыган сорулгалары күчүстөн тургун даш оларга дуулаары, аныктарының политиктиг өөредилгезин бедик дегинге чорудары—партия организасталарының, коммунисттерниң чугула сорулгалары болур.

«Тыва даг-дугу» комбинаттың ийизи элчээниң тудуу хун келген тудум калбарып орат. Бо чурукта

уурмектер-сорттар комплекстиг чаа корпустар-ның ишти ховири.

А. ОСТАПЧУКТУН ФОТОЗУ.

Баштыңчының адын эдилээн колхозта

1970 чылда В. И. Ленинниң төртүтүнгөн хунунден бээр 100 чыл онга демдеглээр турда, Чөөн-Хемчин районунун Илме-де Ленин аттыг колхоз бодунун тургустунган 20 чылында база демдеглээр эртерир. Ол колхоз 1950 чылда чаала тургустунуп турган үени кижжи бодап кээрге, он бээр шоолут үр болбаан-даа шыкшап сагылдылар. Ынчаарда активтерден 40 кижжи эвилелдежи, колхозтун эгезин тургускан чүве. Оларның иштинде Монгуш Бүрбү, Монгуш Кок-Хуна, Ондар Чүлүмү даш оон-даа эртерир. Ынчаарда, кыстары на кирип тура салган чүлүлери ам сагырга мындагы: 11 адыны, 15 илери, 4 терге, 40 ийек, 60 чылыг мал, 206 өшкү, 600 кой.

Шаанда улустун тарза тарып чорган ховурун дегем

девискээринде ам Ленин аттыг колхозтун колхозчуларының бажынары өзүп, сайырап келген болбай. Ында ортумаа школа, 20 машина кирер гараж, 50 тонна тарак кирер тарак салды, клуб, эмигеле пункттары бар апарган.

Владимир Ильич Ленинниң төртүтүнгөн хунунден бээр 100 чыл онга чедикшиктериниң уткуур даш колхозтун бүгү ажылышкыны илгерилэп ажылдап туралар. 9 айларын түнелде колхоз чамдык продуктуларын күрүнеге садыр талашы-биле элээн чедикшиктерин билуп турар. Этти 170 центнерин салып, планын 118 хуу, сүтү 1080 центнерин салып, планын 100 хуу үүсеткен.

Ленин аттыг колхозтун ажыл-агыйынын уткашкыны чөр болгаш мал ажылы

болганда, мында техникада, малда ажылдап турар кижилер хей. Колхозта машина—14, трактор—22, комбайн—13. Ол дөргө ажыл-агыйны көдүренинге улуз куш. Күсүк тарак ажаап алышкынынга эки кирип, алган хулалгезин ак сеткилди күчүстөп комсомолчу механизаторлар: Сат Сүлүр-оол, Иргит Бичип-жик, Ондар Мартаажик, Оржак Попун олар койбулга ажылдап турган. 200—250 га черин таразын кестирин ажалгашкан.

Комсомолчу саанчы Ондар Анай быжыгалаан ийек бурунунден 1300 литр сүтү сагаш, төп ферманың саанчыларының мурнуна чоруп турар. А анык каларчы Монгуш Сары-оол каларчы анык койларын семис, шыраа, маллар ажаап, 5 тонна енгенин ча-

йын белеткеп, кажаазын ам бо хүнерде бүтүн септеп алган.

Колхозтун малынын баш сааны 16 муң чедип турар. Ол дөргө шаандагында бодарга он катал хей кылдыр ескерип ол-тур. Малда ажылдап турар колхозчулар амгы үеде кыштагыларын септеп, енген, савап мал чөмнү кыштагыларда чедирип ап турар. Кыштагылашкыга эки белеткеп хойжулар Сат Бегзи, Сат Дарга, Монгуш Давас, Ондар Дажы-Хөө олар болур. Ам Ондар Дажы-Хөө дүвүрүлде кыштаалда кажаазын эки септеп, бодунун олтурар бажынын септеп алган. Кыштаг бурунунде 5—10 тонна енген, савап чедиртинген.

Ондар АДЫН-ООЛ.

Чарыш калбарган

МУТУР-АБСЫ. (Радио-биле). Бракмы Монгуш-Тайга районун малчыныры В. И. Ленинниң төртүтүнгөн хунунден бээр 100 чыл болур онга төлөтүп ужуражыр даш алган социалист хулалгелерин долду болгаш ажыр күчүстөр даш социалист чарышты калбарган.

Күрүнеге кажаа ажыл-агый продуктуларын садарынын чыгып чедикшиктерин боттүтуп турар. Чус баш төртү

малга онааштыр чаш төл кагалап алырынын хулалгелерин баай авес күчүстөткөн. Район чус баш төртүр сарыктын 80 чылына долдуруп, өстүрер тургаш 86-ны алган. Бо талаашы-биле «Мөгөн-Бүрен» колхоз чедикшиктерин болган. Чус төртүр сарыктын 92 бызааны менди алган. «Малчы» колхозтун сарык каларчыны Очур Боратан чус баш төртүр сарыктын 100 бызааны алган.

социалист чарыштын тилекчи болган.

Районун хойжуларынын чедикшиктериниң база азын авес. Хойжулардан «Малчы» колхоз ажыл-агый артелинде Л. Биче-оол, «Мөгөн-Бүрен» колхозта Н. Долгак мурнакчыларынын олурунче кирген. Олар чус баш төртүр хойга онааштыр 100—102 хураанын долдуруп өстүргөн.

Мал кыштагылашкыныга белеткеп баай авес чоруткан. 160 колданынын септе-

гезип доозулган. Район 600 тонна енген белеткеп алыр турган, 650 тонна кылдыр күчүстөткен. Амгы үеде өң сөөлүгезин ажыл-агыйлар чорутуп турар.

Чокта чаа районунуң кажаа ажыл-агыйынын тускай эртенчилериниң хуралын эртерирген. Ажаа «Мал кыштагылашкыны» үенинде сорулгалар дугайында булдуруга эргелешиниң наадылгы эш Ойдунаанын илелкелни чуугаалашкан. Мал кыштагылашкыны организастыг эртериринге тускай эртенчилерини кылдыр ажылы, сорулгаларын орта тодараткан.

Мал кыштагылашкыныга белеткеп баай авес чоруткан. 160 колданынын септе-

Бедик көргүзүг

В. И. Ленинниң төртүтүнгөн хунунден бээр 100 чыл болур онга алдар болдурган социалист хулалгелериниң күчүлүгү талазы-биле Кызылдуз улустур бугурулгелериниң колданышкыны эртен он айларда күженишкенин ажалдаан. Продукция сайгарынын планы 105 хуу күчүстөткен. Далаан ажыр бир миллион дүг чус үкен беш муң рубльдиң продукцияны берген. Ол эңке чынында бу үенинги дегининде дыка бедик көргүзүп болур.

Ленинчи юбилейге алдар болдурган социалист чарыштын

мурнуу олдурунда дааранылган комбинат, Улуг-Хем маш үлөтүп ажыл-агый чери, алгы завод, «Кызыл-Хавак» пахтазы болгаш өскелер-даа чоруп, булдуруга онаалганын ажыр күчүстөп, куш-ажылынын булдурунчулун бедик турар.

Республика найысмаалынын он хире булдурулгелери беш чыл планынын дүгүтү чынынын планын онаалгаларын күчүстөп, сөөлүгү чынынын үлүгүгө кириштир ажалдап киришкен.

Бистик мурр.

2000 кубометр бетон

«Тыва комбайн» комбинатта Тыва АССР-нин алдарыг тудуужу Иргит Монгуш улустарга бызаачылар-бетонщиктер бригаданынын кезигүүнери бодунун организасталынын тургустунган хунунден бээр эки ажалдап, мактадып келген. Олар беш чылыг тудуун айткан хуузаанында ажалгалга кирер даш өске бригадалар-биле бир демин ажалдап, дыка хой объектилерин ажалгалга дуураарыга төлөтүп күш-ажылы үлүгү кириштирген.

Амгы үеде бригада комб

наттын турнукутулга салбырынын тудуунда кирип турар. Он ийи кижиден тургустунган бо бригада ажалдап турары салбырга ийи муң кубометр бетону болгаш демир бетону тудууп, 600 кубометр тудуулу салган. Күш-ажылы тилелетиниң чөмүлүгү Илья Лазыны, Баджык Мерген, Леонид Юлин, Долган Чулажик болгаш бригаданын өске-даа кезигүүнери онза шыдагарал, хун нормалын доктаамал ажыр күчүстөп турар. Бригада ай сайында булдуруга онаалганын 120 хуулан кудулатпай келген.

КНО-га тараткан

Кремльдин Съездилер ордунга Октябрьдин социалист Улуг революциянын 25 чыл онга холбаштырган байырыг хуралга ССР-нин Дээди Совединин Президиумунун Дар-

газы Н. В. Подгорныйның илелкелниң ачылаалын ССР-нин КНО-да Доктаамал төлөө черкиниң парлагга-чөвүлүг хуралы КНО-нун Кол Ассамблеяныга тараткан.

(СЭТА).

БАЙЫРЛАЛЫН ДЕМДЕГЛЭЭН

Бо чылында ноябрь 9-та Тыва АССР-нин Иштиги херектер министрствозунун алуунга Совет милициянын хуну уткаан байырыг хурал болган. Ажаа Тыва АССР-ниң Иштиги херектер министрствозунун, хоорайнын милиция салбырынын ажалдакчылары болгаш хоорайнын партия, совет органдарынын төлөөкчилери олурушкан.

Совет милиция хунунун дугайында илелкелди Тыва АССР-

нин Иштиги херектер министртинин оралакчызы милициянын полковник П. П. Сениванов кылган.

Үө чылында чүткүлдү албан хулалге эртерип келгени болгаш ажалында бедик көргүзүлгелери даш милициянын бөүге ажалдакчыларыга шапталар тыгылган. Оон сөөлүнде ИХМ коллективиниң бот-тыныгыр уран чүтү бөлүмүнүн концерти болган.

Баштайгы хөмүр-даш

Ноябрь 6-да Каз-Хемин хөмүр-даш разрезинин дагыжылары баштайгы хөмүр-даштын казып эгелээн. Хоочун машинист Николай Андрияновтун башкарганы экскаватор баштайгы тонайны каскан. Ол хун барык ийи чус тонна одаар чүлүдү хереглекчилерге чедирген. Тудуу ам-даа уламчылап турар разрезтин хөмүр-дашы чер кырыңче чоок чыдып турар. Оон шынары база эки.

Байырлаг будуурунда чаа разрезтин продукциянын алган кижилериниң бирээзи — Совет Эвилелиниң Маадыры Н. Н. Макаренко хөмүр-даштын кы-ынгыр эки шынарын мактаан.

М. ДУЛУШ.

Чаа бажыңче көшкен

Улуг Октябрь байырлаалынын будуурунда кызылчыларын 48 ө-бүдөз хоорайнын Енисей кварталында чаа тут-

кан бажыңче көжүп кырген. Ол бажынын адым кадымга аптека, парикмахерская ажыткан.

Хун айтыры—кыштаглаашкын

Тоора-Хем. Ажыкты чоннар депутаттарың Тогуз район Совединиң ээлчегил сессиясы «Тоора-Хем» совхозтук мал кыштаглаашкыныга белеткелин дугайында айткырыгын чуугаалашкан.

Иитпап-биле районда мал кыштаглаашкыныга белеткеддер организастыг тургустунган деп сессия демдеглээн. Ылаңгыга «Май» салбырынын төп сүт-бараан, Талымда ийек фермаларында малчынар кыпка эки белеткедиг ужуражып турар. «Совет Тыва» салбыра малчынар Кол-Топсан-Доржу, Кол Чамый, Давас Сөвек, «Май» салбыра Чооду Хирбешей олар болгаш өскелер-даа боттары кыштаглаашкыга эки белеткедиг ужуражылар.

Хандагайты. «Торгалыг» совхозтун Чоаада хойжу бригаданынын малчынары малды кыштан хүр, медля ажырап даш белеткеп ажалдылар эки чоруткан. Олар бо чылын енген белеткедиг планын 101 хуу күчүстөткен. Бо ажылда хойжулар элтер Осур-оол, Борбужал, Кок-оол, Байнар, Сал-оол, Чылбак-оол болгаш өскелер-даа илелкелди кирип, тус-тузулда он бөштү чөмбө тонуна енгенин белеткеп алган, оон бөкөн хуууун кыштагыларда чедир алган. Хойжу Тудуу Осур-оол болу-вун өг-бүдөзүнүн күшү-биле чөмбө тонна енгенин, беш тонна көн-сулазы белеткеп

албышаан, кыштаанын септелгезин бүтүн доозуп алган. Чоаа бригаданынын кезигүүнери үш чаа хой кажаазын туткан, ажалгалда кырген.

Бригадада партия бөлүмүн удузтулчу-буз Степан Санчат-оол, кыштаглаашкында белеткеп ажылы эки организастап, беш кижжи составтыг аэнону удузтулшан, кыска үениң иштинде беш кыштагыны септеп, Ол аэнонуң кезигүүнери Кыдыбел оорунда бир чаа кажаазы эки шынарыг тудуп белеткен. Хойжу Куулар Санчат-оол кыштаалда хоочун кажаазын алгын тудуп болган он үш тонна енгенин белеткеп алган.

Малчынарының культуруг амыдырал-чурталгасын удуз кичээниг салдыган. Кызыл-бузун, чунар-бажын, куртар бажынарынын ишти чуугалап, шалазын булуп алган.

Шагаан-Аргы. Улуг-Хем районда Илме-де аттыг колхозтун Ийн-Тал бригаданында 21 кодон шээр мал кыштар. Хой ферманын бригаданы Ондар Барымаанын удузтулганы-биле 22 кижжи составтыг дөрт аэно Кара-Булуңкун 10 кыштаанын септеглээн доозган.

Чодураалан келген тудуу бригаданы беш кыштагыларын септелгезин кылган.

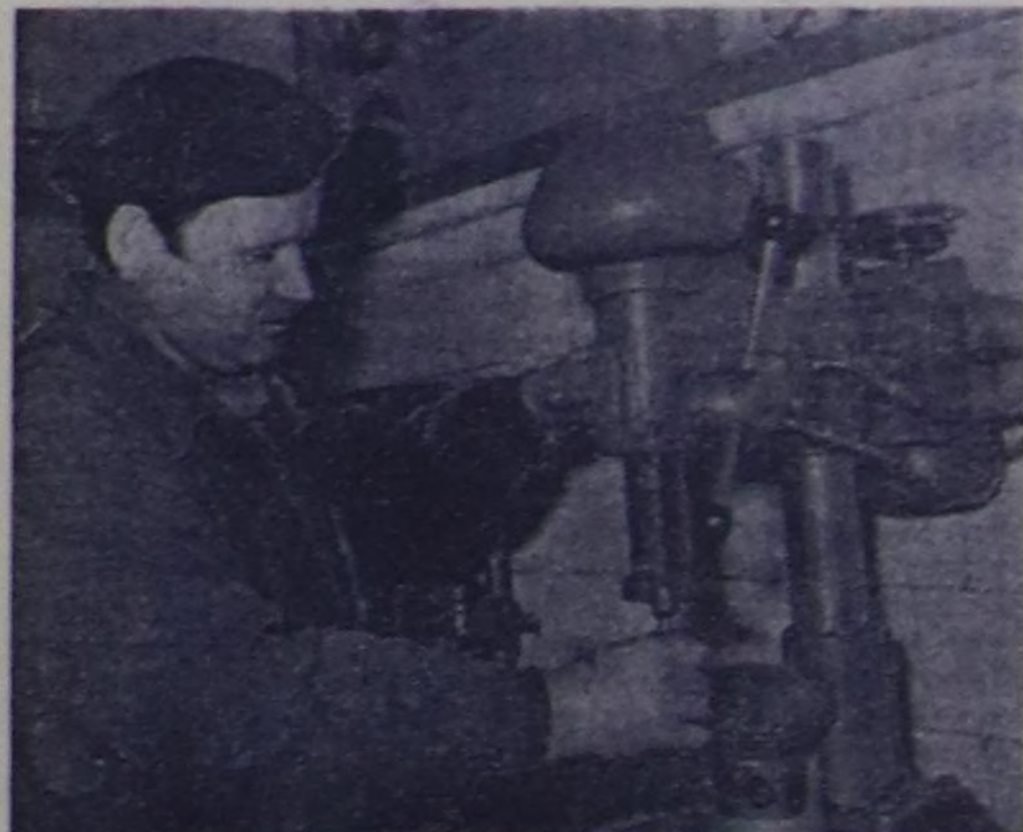
В. И. Ленинниң төртүтүнгөн хунунден бээр 100 чыл болур юбилейинге уткуур бүгү чуртта калбарган социалист чарышка киришпизаан, «Сут-Хөл» совхозтук ажыл-ишчилери ажыл-агый болгаш кулду-ра тургузушкунунун херээнге баай авес көргүзүлгелерин чедип ап турар. Он тодарай чиккен чокта совхоз төвүнге болуп эркен ажыл-ишчилериниң хуралында көргүскөн. Бо чылынын эртен кварталдарында кылдыр булдуур ажылынын түнелдериниң ол хуралга чуугаалашкан.

Сут-хөлчүлөр бо чылын өрөстиг ажалдаан. III кварталын түнелди-биле алырга, совхоз күрүнеге дүгү садарынын чылы планын 110 хуу күчүстөткен, азы чангыс кыргыздала биле 87 тонна дүктү саткан. 250 тонна тарак дуулар иланын 1125 тонна кылды, мал чөмү белеткедиг 111 хуу, 9 айларда сүт садарын 107,2 хуу, ээтин 124 хуу ажырган.

ЛЕНИНЧИ ЮБИЛЕЙГЕ УТКУШТУР

Тус-тус малчылардан Иш-кин салбырында өшкү кадар-чызы Ондар Дажык төртүр 100 өшкүдөн 130 анайын кагалдап алган. Бора-Тайганын Манчуректе хойжу бригаданын бригаданы Амак Сергей 109 хойдан 103 хураган алган. Алаан-Маадыр салбырында хойжу Ооржак Доржу 4 чыл мал ажылында ажалдап келген, эңке бедик көргүзүлгү болган. 100 хойдан 120 хураганын алган. Ол-за салбырда хойжу Ооржак Дажы-Намчал беш чылында дүргүзүлдү 400 амыг артык хураганын совхозка өстүрүп берген. 19 муң

ЧАРЫШТЫҢ МУРНАКЧЫЛАРЫ

Октябрийн социалист Улут революциянын 52 жыл оюу таварыштыр Кызматтың № 1 АТБ-инин коллектив-иш-ажылчы улут чедишкенин чеди алган. Коллектив-

тин бүтү чалаачылары болган септегилери В. И. Ленин-ин төртүтүненинден бээр чус чыл болур оюнга төлөнтүп ужуражыр болган төгүтүт беш чыл панын хуусаа бетинде күүсөдир даш социалист чарышты улам кабартып турар.

Октябрь байырлап таварыштыр коллектив кечигүтүненин социалист чарыштын түнөөдөрүн оюнга чаа үндүргөн. Анда бирги чарин коммунистер эштер В. Мили-шев, И. Басеке удурткан чалаачылар бригадалары алган. Бо бригадаларын кечигүтүр беш чыл панын хуусаа бетинде — 1969 чылдың сентябрь айда-ла аягы күүсөткөндөр. Чалаачы Ю. Зюнгин удуртка бригада база-ла үстүндө бригадалардан кудак чок аямада.

Бистин коллектив Кызматтың улут бугурутуелерин бэр-роон. Нычанган-биле 400 аягы кечил бар. Чалаачыларын туусуе бригадаларга хууаап тургусканы ажыгыт болган. Кызматтың-даа 10—11 кичилги 20 бригада шунтуу панын оюналдырып аягы күүсөдир турар — деп коллективте партия организациянын секретары эш Вилкоурова чу-гааллап турар.

№ 1 АТБ-инин коллектив Ленинни камналаа фондусунга 53 муң рубльди кирген. Бо түнүк хой кениш бригадалар-да хараа туттунган чалаачыларын беким бугурутуелүг аямада-ла чеди алган.

ЧУРУКТА: бугурутуелги мурнакчы септегилеринин бэрроон, электрик В. Гаузенков аямадап турар.

С. МААДЫ.
С. ФЕОКТИСТОВТУҢ ФОТОЗУ.

ХАРЫЫСАЛГАНЫ БЕДИТКЕНИНДЕН

Кызматтың даарамыга комбинаты бо чылдың үшкү квар-талын түнөөдө республиканың улутуру бугурутуелеринин аразында социалист чарыштын тилекчин болган. Коллективте СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ин Мини-стерлер Чөвүленин шилчир Кызмат түтүн тымысан. Улут Октябрийн 52 жыл оюну бугурутуе «Шынык» коррес-пондизмине комбинатты директор С. И. ВЕДЕРНИКО-ВАНЫҢ чугаамы парадмыс.

Бо чылдың өзгөндө-ле кол-лективте күш-ажылдың шап-кым ритми тургустунган. Чиг-эт бээр коллективтер, комби-наттың продукцияны хереж-лөө сандыг органы-биле ду-гуркуламы кылчы, керээни чарган.

Ону барымдаалап бригада бугурутуун кылдыр улуту то-дартылаан. Ол иштин брига-даларын аягы-бүрү хептер даарамыга специализастан. Чиг-эт, бирги, ийги бригадалар хөвөөни хеп даараар. Оон кечигүтүр хөвөөни хеп бөлөткөндөр аргаларын өөр-өнип, мергежл бедиштерин бугу аргаларын алган. Бешин, алдыгы бригадалар хөвөөн-нөр платизин даарамыга специализастанган. Өөр-өдө панын чептөө чаштар-ын болган школачыларын

ажылдарынче улут кичээ-гейин салып турар.

Ажыл-хөвөөни мек панын, оон күүсөдө хынап, чуга-лажыр — социалист чарыш-тын дэшинин бедиштер чу-гаажы. Ай дугурунда аяма-дамын түнөөдө даара-анда айныч баштайгы беш хонутууда үндүрүп, эки көрү-зүлери чеди алган даара-ныкчыларын панын, мактап, хана паразитизин оларын дугуагы бижирин чакчы болдурган. Норма күүсөткө-нү турар кижилер азын (а ком-бинатта өөрөөнчиген кирген кызы чептөө кыстар 50 аягы кечил), мичанган мате-риалыг панын аямада баар кижилер база ховар. Кандык бир чылдаган-биле панын-дан камыткан кижилерин дэшинин бижирин, чылдага-нын айтып, ону чаралдар азын камыткан көрүзү ту-рар. Ол база дэшин хөвөө-нү.

Республикада алдан аягы бугурутуе коллективтерин социалист чарышын даа-раныкчылар коллектив тил-лекчи болганы — өөрүчүгү

Улут юбилейге белеткелим

Октябрийн социалист Улут революциянын чайы-нанчак аягы хөвөө тыва чарин чарыдыкан. Улут Ле-нинин, Октябрий революция-нын ачымда тыва улус аас-кеккитин, хостуг аяма-ралче шилчир болган хө-жөөн, Тыва Совет Эвилели-нин даш өргөлг даарамыга болганмын бээр 25 чыл өрт-көн. Ол чылдарын дугуру-нда тыва чарин, оон кижиле-ринин арын-шырын таныт-кымы-биле чарыткан.

Кешкү, бидарыг аямадыг тораап араттар коллективте болган күтүрө аяма-агайла-рыны шилчир, кичи төрөл-төний чыккымын келер үе-лэ — коммунист нилчелди бистин туртуука тургузарын оюнууда тургуз турар. Бо улут болган аямадыг чаа-га хөвөө күш-ажылчы үдүмү кирер, өргөм улут баштынчы болган башкы Вла-димир Ильич Ленинни төртү-түненинден бээр 100 чылды, чап чаа-ла өрткөн Октябрийн 52 чылды төлөнтүп уткуур дээш, бистин сохотуң аяма-дыларын социалист чары-шынга кирешкен мен.

Кодан хой мадаарыга азын кам чылдар дугурунда аямада, нининин малын баш савым өстүрөгүн, оон продуктууун арымадырына урууларын адыз Чудуй-ма Чыракаевич-биле күш-ажылчы үдүмү, азын-би-че-лаа бол, кияри келди.

Азын чылдарын баштайгы чылдарын бэрроон (мич-чан Чыракаевич автомашна

оюларын болган сугаттыг. Кажаларын, чурттаар бажы-нымын кышпа улут илан-тыг белеткен адымыс. Кыш-тамыста моторлуг шимчедик-нин тургускан, хой, хураган кажаларын, чурттага бажы-нын электрик чыгымын-биле хандырып алган бис. Биске кыш көрүчүгү аес.

Мен 12 урууларын төрөөн болган төлөнтүп хаматтарын кылдыр кичилди турар мен. Урууларын урууларын 5 кичи сохоту бугурутуелде аямада, оон иштинде Ма-чат-оол бола мада дуалакты кадарчылап. Зюмыс күш фе-рмазында аямакчылап аяма-дап турар. 5 уруу шилода ба-гай аес өөрөөн, арын илан бичи болган оон турар. Совет чазак хо хөвөөн-нөр-ини кадыкчылы, оларын

урууларын эки кичилдинде-гиз даш улут савымны са-лып турар. Хой урууларын тө-рөөн болган кичилдинде даш панын тывысмын, «Иен-алды» өрөөннөр, «Мадыр-мечин» адын савымны ме-жэ тымысан.

Коммунист партиянын болган Совет чазактын савым салымчыныга өөрүг чеди-ришкенин улут Октябрийн 52 чыл оюну бугурутуе, Ленинни улут ойт күш-ажылчы салымчынын улутын көрүдиримин, ху-дэшин тур мен.

Малдарыг САТ, Чөөн-Хемчик СЭКП-ини XXII съездин аттыг сохотуң хойжуу, Мадыр не.

Улут Октябрийн ачымда тыва улустун културам каянгамында-ла арык чайышпаа-ла-лаа оюу, өөрөөдө болган култура азын чарышын савым чыл бугурутуе турар. Республиккада дэди өөрөөдө чери болур Кызматты башкы институту бугурутуе тургустунган көлөгөннөр республиканың школа болган култура азын чарышын башкыны дэди эртенги он-он идраларын белеткен бер-ген.

В. И. Ленинни төртүтүненинден бээр 100 чыл болур юби-лейге чымда аямадыг хой оюлдар, кыстар доогу үер-ЧУРУКТА: башкы институту бугурутуе тургустунган.

Колхозчуларын үшкү Бугу-эвилел съездинге уткуштур

Колхозчуларын III Бугу-эвилел съездинде бугурутуе, ССРЭ-ин улус аяма-агайлыг чедишкенин дэде-гезинге ноябрьда «Ленинни кооператив панын — ботта-нышкында» деп дегелге ажиттылар.

Ук дегелге Ленинни кооператив панын аямадырага бот-тадырынын түнөөдө совет водго болган улут өскерлинини, Иланчын чыгыларын, оон шыга-рагай айткыныларын Коммунист партиянын иды-тым-биле күүсөткөндөр, Октябрий соода баштайгы чылдар-да-ла чус-чус кудэ аяма-агай коммунистер, артыларын, аштекигелерин, сохотарын тургусканы көрүзү.

Үрмек биче болган эң биче миллион-миллион тараачын аяма-агайлыг социализмни орунче шилчир — тө-өгүдө эң берге сорууганы — бистин туртуустан шилчир-лэ дегелге келгеннөр коор, колхоз, сохотарын бугу-дэия хараа туткан системасы колхоз бичке социалист бааза болу берген деп чүгө бугуруз.

Дегелге бугу эвилелде республикаларын 40 хире колхоз болган чурта сугагап «тарак фабрика», Рос-товтуң «Гигант» сохоту хажыр. Дегелге көрүзүлгөр

БОТТАНЫШКЫНДА

кирерлерин санынча оо сохотуң кирген таварыга аес. «Гигант» сохоту бугурутуе тургустунганмын баштайгы хушериинде-ле көчүтү улут крайын кудэ аяма-агайлыг чедишкенин улут дугурутуе берген, бистин Украина, Солтү Кавказ, Новожи чиктегит тараал дэвискөрдөрине колхоз тургузуун тилээрине улут дуаа чедирген. Хамык укур шак мыда.

Ан колхозтарда бугурутуе турар продукцияны бугу ноа хө-вөөн — чус-чус көрүзүгү чүдери дегирин залдырынчы үш муң аягы дубалын метр шолуңе турар. Колхоз шол-деринин үнүш-дүжүтүгүн үгөри — көчүтү улут кымы-тае оюу дегелге келгеннөр ноа залдын ортуунада турар турар. Оон хөмчө — дөрт метр чоон болган үш метр хире беким. Кудэ аяма-агайлыг чиг-эди болбаа-радырын бол продукттарын көрүзүгү кылдыр кам-да дегирин болган түскай сохотуларын дегирин турар. Дуалаар тымын аямадын кымыларын дегирин көрүзү-гелге дегирин шолуңе болу. Колхозтар аразынын хараа-ла-рынын хонугу турарын түскай бир салыр көрүзүгү.

Час көрүзүгүгө кудэ аяма-агайлыг маиналарын баа не-

ЛЕНИНЧИ ЮБИЛЕЙГЕ

Бай-Тайга районун «Мур-накчы» кудэ аяма-агайлыг ар-телинин колхозчуларын бо чыл-дың он айларында кудэ аяма-агайлыг продукттарын бугу-дуренин болган күрүнге савымны чыл панын аягы күүсөткөн.

Мал, чер аямын колхоз экономизмниң кол алыры. Ону сайырадырыңе колхоз баштаар чери (даргазы Х. Ч. Кудурупап) доктаамал савым салып, бодунарла хөмчө-лери ап келген. Часкы та-рылганы, тарынын чыгыг ажаадызын агротехникти чу-румкар бугурутуе чуртуканын ачымда, бо кууун гектардан өртүм-биле 10,8 центнер дү-жүтү алган. Чалай дүжүтү өстүренине сугатчылар улут салымчынын кирген. Эш-тер Арбай-оол, Тадар-оол оларын сугаттар черинден өртүм-биле 16 центнер дү-жүтү адынган.

Мал ченин четкери-биле бе-летке алырыңе бугу күшү салып, органиастыг аямады чоруду турган, оон панын күүсөткөн. Ону фермалар, кодынарже сөртүгүн амы үеде чоруду турар.

Мал кыштагылашкыныга белетке аямадырын чоруду-ган. Олар чурттага бажына-рын, мал кажаларын бугуру-биле септен дооскан. Кадыр-чылар кышка белетке аяма-дырын идекпейлг кирши-кен. Ооржак Ак-оол, Саа Хирлиг-оол оларын кышта-лары өскөрдөн үгөригит бе-леткеткен.

«Мурнакчыны» тараажи-лары келер чылдың үренин четкери-биле урун алган. Ам ийги аргалашкынын чоруда берген. Колхоз бодунун мас-терсазынча септен болур аралыг техниказынча сеп-телгезин эгелзөө. 1970 чыл-дың дүжүдүгө органиктиг че-мишчилелерин хонудар сөртүр таама-биле «Мес-гей», «Саян» сохотарын, Каз-Хем районда «Революция-нын чалымын» колхозтун эгелзөөшкүн тараажилар бир үн-биле деген, ам ол аяма-ды хову бригадалары эгелзө кирешкен.

«Мурнакчы» колхозтун аяма-агайлыг Ленинни юбилейге алар болдурган социалист чарышын күүсөдир даш аямадап.

В. ДОЛМАЖАП.

АБТАНЫШКА

Тюлюн Балчый-оолович Дой-буу «УТКА» 25 чылды сохотуң Арыкан салбырыла таварымадап турар. Ол чүгө таамак хуалогон күүсө-дир турар аес, хари мерге-жил ачымдарын бэрроон.

Т. Дойбуу өрткөн чылдың аямын сезонунда 237 дини, 13 дини, 14 күнени болган өске-да азын-бүрү үнелг өлүк аймак күрүңе дугаа-ган. Улут-Хем районун олу-кыш белетке черинден панын, мактады алган. Ол бо чылдын 200 рубльдин өлүк керээни чарган, аяма ая-танынган.

Каа-Хем районун аныяктары В. И. Ленинни төртүтү-ген хушунден бээр 100 чыл болур оюнга төлөнтүп ужура-жыр-биле аяма-агайлыг, бригадалар, фермалар аразы-нын социалист чарышын кабартакан. Комсомол органи-зацияларын коо сорууганы беш чылдың панын хуусаа бетинде күүсөдирче утала.

Кудэ аяма-агайлыг продукту-ларын белеткен, күрүңе са-дарынын панын өрткөн тос аяда аягы күүсөдирине аяма-агайлыг чарышын аяма-агайлыг улут кияри. Оон түн-өөдө районун аяма-агай-лары ээт савым 106,7 хуу, сугу — 102,9 хуу, дүк савым чыл панын 124,9 хуу че-диркен. Күрүне шыгажы-рынча тараа дуаарын 108 хуу аягы кылдыр күүсөткен.

Коммунист күш-ажылдыг деп беким аты чеди алган даш аямадап турар комсомол-аныяктарын үш суг-баран фермалар бар. Чер аямадын беким културамын даш, аныяктарын илан брига-дамын дэмисеңи турар. Те-лентигерин оон бригадалары өрткөн айларда савым сору-галарын чедишкенин күүсө-дир келген.

Районун харылаа беди-ринде анык коммунист Эна Петрова, Белбей сууда коммунист Салчак Дадыр-оол комсомол организацияларын аямады кам чыл улаштыр тымын удурун, комсомол-дун иштин аямады хамы-лап, оолдар, кыстарын өре-дигезинче, културлуг дим-тамызынча доктаамал са-лып савым келген. Ол чур-тукуларын органиастыг, иштин чорудуун ачымда комсомол органиацияларын органиасты таама-биле бажы-кан, кечигүтүр иштин хой-ни-тин аяма-агайлыг кирши-ген берген.

«Сут-Хөл» сохотуң Бора-Тайга салбырыга аныяктарын комплекслиг бригадаларын тургускан, 19 тракторларын бижикташ, улут тарыла шолдуг Шелдэ-Тейде бригада-га бижикташ.

Анык механикаторлар ком-мунист күш-ажылдыг бри-гадын аты чеди алган даш дэмисеңи турар. Часкы та-рылганы доогу, оон чыгыг ажаадызын эң кылган, күс-кү аяма аямынча брига-

КАА-ХЕМНИН ООЛДАР, КЫСТАРЫ

Октябрийн социалист Улут революциянын 52 жыл оюну бугурутуе бугу-дуренин аямадыг чур-туу-агайлыг улут кияри болган, Ленинни теориянын өөрөөн бөлүмүнө хараа туттун-ган. Аныктарын политик-тиг бидирер өөрөөн бөлүм-нөр башкарып, боттуг дуаа чедирер методиктиг чөвүл-дөр чер-чөдө тургустунган. Комсомолу чачтарын үш-кү үе-чадымын дугурунда чөвө помучка конференция-ларын, хөвөө салгадын кичилери-биле 13 улаа ужура-жылдарын, хой-хөй күш-ажылчы субботниктерин беким дегелге өрттөткөн.

Ленинни адымыг байыр-алга бугу тала-биле төлө-нтүп ужуражыр даш Каа-Хем-нин оолдар, кыстары кышта-ларын мал ченин чедире-ринин болган кыштагынын чылдың белеткөргө, та-рыла шолдери чемшчиле-ринге баа өске-да аямады-нын шуудуу кыларына идекпейлг киршип эгелзөө.

О. ОХЕМЧИК.

ЧУРУКТА: (Устүндө куду) Каа-Хем районда № 1104 орук-септеге учас-тогурун мурнакчы чалаачы Виктор Чупров, «Октябрь 14 чыл» колхозтун Мерген ферманын мурнакчы па-дарымын Валерий Харла, «Октябрь 33 чыл» сохоту-та салгыч Иргит Кар-мыс, «Совет Тыва» сохотуң шы-нык комбинатын Ошкүтүг Бөчө-оол. Ол күсү дүжүт аямадынын чарышынга берги чери алган.

Авторун фотогалары.

Аныяктар бригадазы

да чедишкенин аямадап. Бригадада комсомол бөлү-мү удурутууу Ховалыг Очур аямады, хой-ниги аямады идекпейлг кир-жилгези-биле өскөрдө үгө-ригит, Механизаторлар Са-рылдар Даада, Ховалыг Сары-оол, Сарылар Дадыр-оол, тра-ктор

торист кыстар Ооржак Телза, Чооду олар эки көрүзүгүл-гүн.

Комсомолчулар ам Ленинни чачтүг дугаарлар.

Ч. ОНДАР,

«Сут-Хөл» сохотуа комсомол комитетинин секретары.

Беш чылды хуусаа бетинде

КҮШ-АЖЫЛЧЫ ЧЕДИШКИННЕР

Октябрий байырламын аяма-дыг белеткери уткурун чаагай чыл болу берген. Лывотун ескоп заводу эң чугула көрүзүгү тараа-биле дөрт чыл панын хуусаа бетинде күүсөткен. Бугурутуе черини комитетин беш чыл панын 1970 чылдың ноябрь 7-ге ут-күтү күүсөдир болур арга-ны чеди алган. Чаа техника күш-ажылдыг бугурутуеуу шынык улаштырынын хав-дирган. Оон бугурутуеуу дөрт чыл дугурунда сөзө хуу уткан.

Саварополь дэвискөрдөр-инде дамчыдыгынын чери 170 километр дүртүгү шугурун тудары доозулаа. Мирополь — Москва аразы-нын бойду газын Став-ляны мучу-лал метр чүдү хушун-не ап ту-

раа. «Тыва даг-дугу» комби-наттыг коллектив он ай пла-нимдан аягы сөртүг 2100 тонна даг-дугу берген. Ок-тябрь айга оонашкан даала оранчок аягы күүсөткөн. Өөрүчү база бир междо Салаваттан келген: нефть-химия комбинатында Н. Руленков элчөк бугурутуеуу чөвөгө хам продукцияны аямады баш-тайгы чаа хөвөөн бугурутуеуу. Барнаулду транспорт ма-шиналарын бугурутуеуу кол-лективти шилчирган. Кол-лектив бо чылдың өзгөндө бээр хуалогондо төлөнтө-түгениннен дөрт катан хой-ини миллион рубльдин про-дукцияны алаан аягы бугу-дурүп үндүргөн. Үшкү квар-талда чедишкенин болган даш ССРЭ-ин Министрлер Чөвүленин болган ВПС-тин шилчир Кызмат түтүн барнаулчуларга ам улаштыр сенин катан тымысан.

Бодуну чыл нормамын хуу-

саа бетинде күүсөткенин Уе-сурийскийн машина заводун беш аямадынынча бир-роон байырап бугурутуеуу айткан. Пензанын чада-терге заводунун 1200 аягы аямадынын беш чыл оонала-ларын күүсөткөн. Пенза-лар Москва биле Ленинград хам мурамын бугурутуеуу чөвөгө үгөригит дугуру беш чыл панын 1970 чылдың но-ябрь 1-ге уткуштур күүсөдир деп шилчирган.

Байыраа бугурутуеуу чаа суурутуулар аямада болган. Кажал-даа чөвөгө идыг. Бар-наулга машина бугурутуеуу иш-чилер биле кичилерин беш чус хире ө-бүлөгө чаа ба-жылар алган. Кай түнөгө бажы тулар комбинат тур-густунган. Комбинат чылды-на чус муң аягы дөвөгө мотр чурттага шолу аяма-далга бугурутуеуу берген.

(СЭТА-нын корр.).

СССР-ин УАЧД директорунун бирги ораакчымын.

Ийги арын • 1969 ч. ноябрь 11

Ш Ы Н

